

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1940.

Andra kammaren.

Nr 17.

Tisdagen den 26 november.

Kl. 4 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 19, den 20 och den 23 innevarande november.

§ 2.

Herr statsrådet *Bergquist* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 41, angående anskaffande av vissa motorbrandsprutor för industriens behov;

nr 64, angående försäljning av mark från vissa kronoegendomar m. m.; och nr 67, angående anvisande av vissa anslag till det civila luftskyddet.

Dessa propositioner bordlades.

§ 3.

Föredrogs ett från första kammaren överlämnat protokollsutdrag, nr 174, med inbjudan till andra kammaren att förena sig med första kammaren i dess beslut, att andra särskilda utskottet skulle behandla Kungl. Maj:ts propositioner: nr 41, angående anskaffande av vissa motorbrandsprutor för industriens behov; nr 64, angående försäljning av mark från vissa kronoegendomar m. m.; och nr 67, angående anvisande av vissa anslag till det civila luftskyddet; ävensom de ytterligare framställningar, som kunde komma att av Kungl. Maj:t eller i enskilda motioner göras i dessa ämnen eller andra i oskiljaktigt sammanhang därmed stående frågor.

Denna inbjudan blev av andra kammaren antagen.

§ 4.

Föredrogs var efter annan och hänvisades till andra särskilda utskottet följande Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner, nämligen:

nr 65, angående reglering av vissa arvoden m. m.; och

nr 66, angående kristillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl.

§ 5.

Föredrogs och remitterades till andra särskilda utskottet den på bordet ligande motionen nr 45 av herr *Lindberg* i Umeå.

§ 6.

Föredrogs, men bordlades åter första särskilda utskottets utlåtanden nr 8 och 9, andra särskilda utskottets utlåtande nr 53 samt tredje särskilda utskottets utlåtande nr 19.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades:

herr <i>Hällgren</i>	under 4 dagar fr. o. m. den 27 nov.,
› <i>Hult</i>	› 5 › › › 26 ›
› <i>Andersson</i> i Munkaljungby	› 3 › › › 26 › och
› <i>Björklund</i>	› 3 › › › 28 › .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.4 e. m.

In fidem
Sune Norrman.

Onsdagen den 27 november.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Herr statsrådet *Eriksson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 69, angående anslag å tilläggsstat I till förlagskapital för inköp av förnödenheter m. m.;

nr 71, angående anslag till ytterligare förlagskapital för Svenska gengasaktiebolaget; och

nr 72, angående reglering av vedproduktionen.

§ 2.

Svar på fråga. Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Chefen för folkhushållningsdepartementet, herr statsrådet **Eriksson**, som anförde: Herr talman! Herr Persson i Falla har till mig riktat tre frågor rörande prissättningen å ved.

Den första frågan lyder: Nu gällande bestämmelser rörande handel med ved stadga, att återförsäljare av ved skola deponera av bränslekommissionen bestämda belopp som förskotts betalning för eventuella böter vid överträdelse av dessa bestämmelser. Anser statsrådet sådan tvångsdeposition som förskottslikvid för möjligen kommande böter stå i överensstämmelse med vedertagna rättsprinciper eller främja en sund samhällsmoral?

Den med frågan avsedda bestämmelsen är tydligen den, som upptages under 5 § i det mellan statens vednämnd och Sveriges skogsägareföreningars riksförbund den 27 juni 1940 träffade avtalet angående villkoren för skogsägareföreningens rätt att idka handel med ved. I nämnda paragraf stadgas, att medlem av riksförbundet är pliktig att hos vednämnden nedsätta visst belopp till säkerhet för vite eller skadestånd, som medlemmen kan bli skyldig att erlägga i händelse medlemmen bryter mot avtalets bestämmelser. Enligt kungörelsen den 2 juli 1940 (nr 712) skall rätten att idka handel med ved endast tillkomma den, som är medlem av riksförbundet eller som till statens bränslekommission av-

Svar på fråga. (Forts.)

givit förbindelse att ställa sig till efterrättelse villkoren i förenämnda avtal; i sådan förbindelse ingår även åtagande att nedsätta av bränslekommissionen fastställt belopp eller lämna godkänd borgen å samma belopp.

Den ifrågakvarande bestämmelsen i avtalet tillkom på yrkande av Sveriges skogsägareföreningars riksförbund och i syfte att garantera, att avtalets bestämmelser icke blevo illusoriska. Enligt prisregleringslagen drabbar straff den, som utan att vara medlem i riksförbundet eller hava avgivit förbindelse, som nyss sagts, idkar handel med ved. För att säkerställa att avtalets föreskrifter upprätthölls av alla dem som på grund av avtalet blevo berättigade att idka vedhandel ansågs det nödvändigt att införa vitesbestämmelser och uppställa krav på säkerhet för erläggande av eventuellt vite.

Den andra frågan lyder: Enligt gällande bestämmelser om garantipriser å ved fastställs att brännved skall täckas. I normalprisbestämmelserna stadgas intet härom. Anser statsrådet det rimligt, att producenten icke skall äga rätt att vid vedens försäljning uttaga den merkostnad som vedens täckning medför?

I normalprisförfattningen finnes intet stadgat angående täckning av ved. Huruvida producenten skall utan särskild gottgörelse täcka veden eller icke är därför att anse som en tillämpningsfråga, och svaret lär bliva beroende av vad som i detta hänseende är allmänt bruk. Är det allmänt bruk att säljaren skall hålla veden täckt utan att därför erhålla särskild ersättning av köparen, får normalpriset anses innefatta gottgörelse även för med täckningen förenade besvär och kostnader. Är bruket det motsatta, lär täckningskostnaden vara att anse som en sådan merkostnad för producenten-säljaren, som jämlikt prisregleringslagen berättigar honom att överskrida fastställt normalpris.

Föreskrift om att garantianmäld ved skall vara täckt återfinnes icke i den av Kungl. Maj:t utfärdade författningen angående statsgaranti för ved. Emellertid har bränslekommissionen med stöd av det kommissionen i författningen lämnade bemyndigandet att föreskriva kvalitetsbestämmelser ävensom att i övrigt meddela erforderliga tillämpningsbestämmelser föreskrivit, att garantianmäld ved skall täckas. Spörsmålet om täckning av garantianmäld ved har intet direkt samband med frågan om producenten enligt normalprisförfattningen har rätt till särskild ersättning för täckningskostnaden.

Den tredje frågan lyder: Nu gällande bestämmelser för handel med ved medföra, att vedproducent vid direktförsäljning av ved till konsument skall sälja sin vara till ett pris, som med c:a 5 kronor kan understiga det pris som konsumenten vid köp av mellanhand enligt samma bestämmelser har att erlagga. Anser statsrådet detta vara en sund och rimlig anordning?

Normalprisförfattningen avser att fastställa en skälig ersättning åt vederbörande skogsägare för av honom producerad ved. Normalpriset gäller vid leverans å den s. k. normala leveransplatsen; levererar producenten veden å konsumtionsorten, är han berättigad till kostnadstillägg motsvarande transportkostnaderna. Vad åter angår handeln är denna reglerad genom förenämnda avtal mellan vednämnden och skogsägareföreningarnas riksförbund. Genom detta avtal maximeras handlandenas försäljningspriser enligt vissa vid avtalet fogade prislister.

Då försäljningspriserna för den yrkesmässiga vedhandeln bestämts under nära samverkan med skogsägarnas ekonomiska riksorganisation, torde däri ligga en borgen för att sagda priser regelmässigt fastställts till skäliga belopp. Det medgivna återförsäljningspriset har i de större konsumtionsorterna framräknats så, att till normalpriset lagts — jämte mellanhandsersättning — medelkostnaden för transport från olika platser inom vedförsörjningsrayonen till konsumtionsorten i fråga. I de fall, då kostnaderna för transport till konsumtionsorten bli särskilt låga, kan därför skillnaden mellan återförsäljningspriset och

Svar på fråga. (Forts.)

normalpriset framstå såsom stor. Att undvika dylika ojämnheter låter sig icke göra, då det gäller att fastställa tariffer, som måste beräknas på grundval av genomsnittskostnader.

Härefter yttrade:

Herr **Persson** i Falla: Jag ber att till herr statsrådet och chefen för folkhushållningsdepartementet få framföra mitt tack för hans svar på mina frågor.

Beträffande den första frågan vill jag framhålla, att deposition eller borgen för väntade böter är något i vårt land alldeles nytt. I vissa främmande länder förekommer visserligen liknande deposition eller borgen, men det gäller då för brott tilltalade och häktade personer, vilka under vissa förhållanden kunna efter erforderlig deposition av pengar eller borgen få rätt att vistas på fri fot. Men här är ju icke fråga om personer, som äro anklagade eller häktade för några förbrytelser, utan om personer eller företag, som vilja driva en hittills såsom fullt legitim betraktad verksamhet och därmed tillgodose ett av alla erkänt behov. Men denna bötesborgen eller deposition av böter i förväg måste väl innebära, att de som nu vilja försälja och distribuera brännved måste vara misstänkta att handla under brottsligt uppsåt.

Ett sådant betraktelsesätt är stridande mot vanliga och hävdvunna normer för samhällelig samlevnad. Vi måste rimligtvis utgå ifrån, att envar är inställd på att handla och vandla ostraffligt — till dess att motsatsen blivit visad. Vår rättsåskådning och vårt rättsväsen är fotat på sådana principer. Det måste därför vara högst betänkligt att, även om det sker genom en kris-kommission, knäsetta bestämmelser, som logiskt måste förutsätta brott mot avtal och utfärdade förordningar såsom normala förhållanden. Den kategori av näringsutövare, som faller under dessa bestämmelser, måste helt naturligt känna dem för sitt medborgerliga anseende kränkande. Det har också från olika håll omvitnats, att så är fallet.

Frågan nr 2 är av rent praktisk natur. Att som skydd mot regn och snö täcka uteliggande brännved har tidigare sällan förekommit. Då det funnits gott om ved och den varit relativt billig, har besväret med och kostnaden för vedens täckning knappast ansetts lönande. Men förhållandena bli annorlunda under bränsleknapphet och då kostnaderna för vedens framställning och transport m. m. blivit avsevärt större. Det kan då befinnas ekonomiskt riktigt och angeläget, att vedens bränslevärde skyddas och bevaras genom erforderliga täckningsanordningar, som givetvis dock måste innebära arbete och kostnader. Det är väl betydelsen av sådana skyddsåtgärder som förestavat bränslekommissionens gång efter annan under höstens lopp givna uppmaningar till vedägarna att täcka veden. I vilken omfattning dessa uppmaningar följts är svårt att säga.

Med förvåning finner man emellertid, att bränslekommissionen icke tillåter, att någon ersättning för täckningskostnaderna uttages vid vedens försäljning. Den som saluför täckt och torr ved får icke ta ett öre mer för denna än den som saluför icke täckt ved, som blivit regndränkt och vattensur. Under sådana förhållanden lär det icke kunna uppdrivas något intresse för att lägga ned arbete och kostnader på några skyddsanordningar, och det blir vädrets makter som bestämma vattenhalten i den ved konsumenterna erhålla. Ett belägg för att så blir fallet finner man av mycket bestämda uppgifter om att statens domänverk icke låtit verkställa någon täckning av sina mycket betydande vedlager. Man handlar där helt naturligt efter samma ekonomiska överväganden som enskilda skogsägare.

Det är en gammal sanning, att vill man målet måste man också vilja med-

Svar på fråga. (Forts.)

len. Bränslekommissionen vill av sina annonser och uppmaningar att döma ett riktigt mål, det att konsumenterna skola erhålla möjligast torr och värdefull brännved. Men den vill icke medlet, och därför när den icke heller målet. Att det kan vara vissa besvärligheter att praktiskt ordna en prisdifferentiering för täckt och för otäckt ved kan vara sant, men sådana svårigheter lära väl kunna bemästras. Det är uppenbarligen icke bra som det är.

Den tredje frågan berör de prisskillnader, som uppstå mellan å ena sidan de fastställda normalpriserna och å andra sidan de också fastställda priserna vid utförsäljning till konsumenterna. Av bestämmelserna och den tolkning av dessa, som vid olika tillfällen givits, framgår, att en vedproducent, som kan och vill själv ombesörja distributionen av sin ved till förbrukarna, icke får tillgodoräkna sig den ersättning för distributionskostnaderna, som de egentliga vedhandlarna få. Om han köper upp ved, deponerar förskottsböter o. s. v. får han taga samma pris som återförsäljarna, men endast för den köpta veden; den ved, han själv framställt, får han hålla ett avsevärt lägre pris på. Skillnaden varierar efter olika förhållanden, men ligger i allmänhet, då det gäller minutförsäljning, omkr. 4 å 5 kr. upp till 5:50 pr kbm. Så mycket mer får alltså konsumenten betala hos återförsäljaren, eller omvänt, så mycket mindre får producenten för sin ved hos konsumenten. Han får alltså ingen handelsvinst och ingenting för sina kostnader och besvär med distributionen. Och eftersom ingen gärna arbetar och har besvär med sådant, som han inte får någon ersättning för, så kommer väl resultatet att bli det, att de, som framställa veden, helt och hållet upphöra med att sälja till förbrukarna, utan i stället få sälja partvis till mellanhänderna. Förmodligen är det dit man syftar med dessa bestämmelser.

Under årtionden har man diskuterat bästa sättet att för produkter från lantbruket få en prisbildning, som kunde vara tillfredsställande för såväl producenter som konsumenter. Man trodde sig ha funnit, att bästa sättet var, att de båda parterna kommo i möjligast nära kontakt med varandra, så att mellanhandskostnaderna skulle bortfalla. Men efter alla spekulationer i denna riktning har man nu kommit fram till att bygga ut ett mellanled med större förmedlingsprofit än någonsin tidigare och där producenten är utestängd. Man håller nu på att på detta område framtinga en specialisering med bestämd avgränsning av yrkesrättigheter i samma riktning som den medeltida privilegie- och förbudslagstiftning, som gav monopol för köpstadsmän att uppköpa landsbygdens produkter och utförsälja dem i städerna.

Jag är naturligtvis fullt införstådd med, att under de onormala förhållanden som nu råda man på olika områden får finna sig i väsentliga avsteg från vad man under vanliga tider anser lämpligt och rimligt. Men sådana avsteg böra inte göras utan tvingande skäl. Den gamla goda regeln, att man inte skall bruka större våld än nöden kräver, har alltså sin riktighet. Och här finnes intet behov av detta tillkrånglade halva vedhandelsmonopol. Inga legitima intressen skadas, om producenterna få rätt att i samma utsträckning som tidigare minutförsälja sin ved jämsides med yrkesmässiga återförsäljare. Den enklaste lösningen vore ju att normalpris sattes i sista försäljningsledet, alltså hos konsumenterna. Då finge distributionskostnader, transportkostnader, handelsvinst och produktpris på fritt och naturligt sätt inpassas i detta normalpris, och en sådan anpassning kunde då ske utan friktioner och säkerligen till alla parter belåtenhet. Det hela skulle löpa på ett betydligt smidigare sätt till gagn för våra städers och samhällets bränsleförsörjning. Det kunde nog vara en uppgift i vår folkhushållning just nu att skaffa undan dessa onödiga och hindrande bestämmelser och därmed förenkla och främja vår bränsleförsörjning.

Svar på fråga. (Forts.)

Chefen för folkhushållningsdepartementet, herr statsrådet **Eriksson**: Herr talman! Jag hade verkligen inte trott, att herr Persson i Falla med sin tredje fråga avsåg att giva uttryck åt den uppfattningen, att en producent, som säljer direkt till konsumenterna, bör ha rätt att, oavsett de egna faktiska kostnaderna, taga ut samma pris som vedhandlarna betinga sig vid återförsäljning till konsumenterna. Jag har i mitt svar påvisat, att återförsäljningspriset i de större konsumtionsorterna är bestämt så, att till normalpriset lagts den beräknade medeltransportkostnaden inom den vedförsäljningsräjong, som kan sägas höra till konsumtionsorten i fråga. Därtill har man lagt viss mellanhandersättning. Om nu herr Persson i Falla verkligen menar, att producenten skulle kunna få taga ut det pris, som vedhandlarna således erhålla på grund av dessa bestämmelser, skulle det faktiskt komma att leda till att vedhandeln skulle få övertaga väsentligen sådana vedpartier, för vilka kostnaderna ligga över det genomsnitt, som ligger till grund för återförsäljningsprisets bestämmande. Följden av en sådan utveckling måste uppenbarligen bli en fortgående höjning av återförsäljningspriset.

En prisreglering just på vedhandelns område hör till det svåraste man kan söka genomföra, men såvitt jag förstår, har det varit alldeles nödvändigt att genomföra en sådan i det läge, vari vi befinna oss. Vi ha så gott sig göra låtit försökt att i samband med skogsägarnas egna organisationer skapa denna prisreglering, och då får man med jämnmot ta de ojämnheter, som kunna förekomma och som äro ofrånkomliga med systemet.

Om man följer de vägar, som herr Persson i Falla var inne på, skulle det komma att leda till att prisregleringen löpte fara att brytas sönder, och det vore icke till nytta för producenternas egna organisationers verksamhet.

Herr Persson i Falla: Herr talman! Det förefaller mig, som om herr statsrådet drar sina slutsatser alltför lättvindigt. Jag tror icke, att den uppfattning åt vilken jag gav uttryck kan leda till sådana konsekvenser, som herr statsrådet nyss angav, nämligen att hela prisregleringen skulle komma att brytas sönder. Genom att taga det alternativ jag sist framställde, nämligen att lägga normalpriset på det sista ledet, alltså på konsumenterna och låta transportkostnaderna och allt sådant, som inverkar på försäljningsvinsten, passas på ett fritt och naturligt sätt i detta återförsäljningspris, kommer naturligtvis icke prisregleringen att brytas sönder. Tvärtom skulle den säkerligen komma att respekteras och upprätthållas på ett betydligt bättre sätt än med de bestämmelser, som nu äro åvägabragta och som åtminstone i viss utsträckning komma att kringgå. Det är mycket lätt för illojala utförsäljare av ved, både producenter och andra, att med nuvarande system kringgå en del av dessa bestämmelser. Jag tror, att så icke skulle bli fallet, om man lade normalpriset på sista ledet.

Att man här träffat en överenskommelse mellan vednämnden och riksförbundet, kan rimligen icke innebära någon garanti för att dessa bestämmelser äro ur alla synpunkter riktigt avvägda, även då de normera försäljningsvillkor och priser för den stora mängden av vedproducenter, som icke fått något inflytande vid bestämmelsernas avfattning. Riksförbundet representerar endast en liten bråkdel av landets skogsägare och vedproducenter. Att föreställa sig, att allt är utmärkt och på bästa sätt avvägt, bara det är ett riksförbundet, som en krisnämnd träffat ett visst avtal med, förefaller att vara ett alltför enkelt betraktelsesätt. Ojämnheter kunna förekomma vid avtal, vilka parter som än träffa avtal med varandra, och detta så mycket mera, då av-

Svar på fråga. (Forts.)

talet skall vara normerande för även utomstående parters rättigheter. Jag anser, att det är den högre myndighetens sak att se till, att man får en riktig avvägning till stånd.

Herr statsrådet har velat tolka mitt yttrande så, att jag menat att producenten, oavsett sina egna kostnader, skall få ta ut samma slutpris som en återförsäljare. Härtill vill jag säga, att om producenten själv skall distribuera sin ved, har han naturligtvis alltid kostnader därför, och då bör han också ha rätt att taga ut dessa kostnader i utförsäljningspriset, i samma ordning och efter samma normer som återförsäljare få göra. Vad som kan diskuteras är frågan om handelsvinsten, om det är oberättigat att producenten skall ha rätt att tillgodogöra sig motsvarande handelsvinst som en återförsäljare, om han själv ordnar med distributionen av veden. Den saken kan, som sagt, diskuteras, men principiellt tror jag icke, att det är orätt att resonera på det sättet. Det synes mig vara rimligt antaga, att en vedproducent i allmänhet har väsentligen samma kostnader för distributionen som en återförsäljare. Producenten har t. ex. en vedgård i en stad och kör dit veden. Sedan kör han ut den i samma ordning som en återförsäljare. Då bör han väl vara berättigad att taga samma pris som återförsäljarna, då ju hans kostnader bli ungefär desamma som återförsäljarna få dragas med. Men nu får inte producenten i sådant fall räkna sig till godo de kostnader för distributionen som en återförsäljare får göra. Den principen är, såvitt jag förstår, av mycket betänkligt slag.

Herr Strindlund: Herr talman! Tillåt mig säga ett par ord med anledning av det anförande, som herr Persson i Falla här höll. Jag fäste mig bland annat vid hans uppfattning, att om priset sattes i sista »försäljningsledet», frågan därmed skulle fritt och naturligt lösas, som det hette. Jag vill upplysa om, att vill man erhålla stabilitet i prisfrågorna på det enkla sätt herr Persson föreslog, så måste man ha hand om all den ved som finns inom landet, bl. a. för att transporterna skola bli rationellt ordnade. Det går nämligen icke att tillämpa ett sådant system med mindre man kan dirigera veden enligt uppjord plan till den plats, dit den bör sändas för att det pris, som den åsatts vid konsumtionsorten, skall kunna hållas. Eftersom man eljest måste räkna med dubbeltransporter och dylikt, så går det icke att lösa problemet så lättvindigt som här göres gällande.

Till sist vill jag bara säga, att i de fastställda tätortspriserna inräknats en mellanhandsättning av 1 krona. Exempel på 4—5 kronor, som här talats om, känner icke jag till.

Herr Persson i Falla: Herr talman! Jag skall icke behöva svara med många ord på herr Strindlunds anförande. Hans påstående, att om normalpriset sattes i sista ledet, bränsekommissionen skulle nödgas ta hand om all ved i landet för att undvika transportproblem, som voro irrationella, tillåter jag mig på det högsta betvivla. Jag tror icke, att han kan visa, att det påståendet är riktigt. Gentemot hans nakna påstående utan beviskraft kan man ställa ett motsatt påstående. De 4 å 5 kronorna innefatta jämte vinstkronan även sådana beräknade distributionskostnader, som icke vedproducenterna men återförsäljare få innefatta i minutförsäljningspriset.

Överläggningen förklarades härmed avslutad.

§ 3.

Avlämnades följande Kungl. Maj:ts propositioner, nämligen:
av herr statsrådet *Domö* propositionen, nr 70, angående anslag till torvberedning å vissa staten tillhöriga mossar; samt
av herr statsrådet *Wigfors*s propositionen, nr 68, med förslag till förordning angående särskild beredskapsmönstring för år 1941, m. m.

§ 4.

Föredrogos var efter annan och hänvisades till andra särskilda utskottet följande Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner, nämligen:
nr 41, angående anskaffande av vissa motorbrandsprutor för industriens behov;
nr 64, angående försäljning av mark från vissa kronoegendomar m. m.; och
nr 67, angående anvisande av vissa anslag till det civila luftskyddet.

§ 5.

Föredrogos följande från första kammaren överlämnade protokollsutdrag:
nr 177, med inbjudan till andra kammaren att förena sig med första kammaren i dess beslut, att tredje särskilda utskottet skulle behandla Kungl. Maj:ts proposition nr 68, med förslag till förordning angående särskild beredskapsmönstring för år 1941, m. m., ävensom de ytterligare framställningar, som kunde komma att av Kungl. Maj:t eller i enskilda motioner göras i detta ämne eller andra i oskiljaktigt sammanhang därmed stående frågor; samt
nr 179, med inbjudan till andra kammaren att förena sig med första kammaren i dess beslut, att andra särskilda utskottet skulle behandla Kungl. Maj:ts propositioner: nr 69, angående anslag å tilläggsstat I till förlagskapital för inköp av förnödenheter m. m.; nr 70, angående anslag till torvberedning å vissa staten tillhöriga mossar; nr 71, angående anslag till ytterligare förlagskapital för Svenska gengasaktiebolaget; och nr 72, angående reglering av vedproduktionen; ävensom de ytterligare framställningar, som kunde komma att av Kungl. Maj:t eller i enskilda motioner göras i dessa ämnen eller andra i oskiljaktigt sammanhang därmed stående frågor.

Dessa inbjudningar blevo av andra kammaren antagna.

§ 6.

Föredrogos var efter annan följande Kungl. Maj:ts propositioner; och remitterades därvid genast:

till tredje särskilda utskottet propositionen, nr 68, med förslag till förordning angående särskild beredskapsmönstring för år 1941, m. m.; samt

till andra särskilda utskottet propositionerna:

nr 69, angående anslag å tilläggsstat I till förlagskapital för inköp av förnödenheter m. m.;

nr 70, angående anslag till torvberedning å vissa staten tillhöriga mossar;

nr 71, angående anslag till ytterligare förlagskapital för Svenska gengasaktiebolaget; och

nr 72, angående reglering av vedproduktionen.

§ 7.

Föredrogos vart efter annat första särskilda utskottets utlåtanden:

nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tullfri införsel av ett parti konfektionsartiklar; och

nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till anläggningsskapital för nya sulfitsprittfabriker.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 8.

Föredrogs andra särskilda utskottets utlåtande, nr 53, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel för ytterligare anskaffning av artillerimateriel m. m., för modernisering av Stockholms örlogsvarv och till vissa för flygvapnet avsedda anläggningar.

Punkterna 1:o)—4:o).

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 5:o). Modernisering av Stockholms örlogsvarv.

Sedan utskottets i denna punkt gjorda hemställan föredragits, anförde:

Herr **Lindberg** i Umeå: Herr talman! Jag har jämte herr von Heland låtit anteckna en blank reservation vid denna punkt i utskottets utlåtande, och jag skall be att få säga några ord om anledningen till detta.

När vi blevo kallade till denna urtima riksdag, hade vi väl litet var den uppfattningen, att vår huvudsakliga uppgift skulle komma att bli att besluta nya skatter, som till någon del skulle täcka det stora underskottet på föregående budget. Vi ha ju också erhållit en proposition med förslag till omsättningsskatt, vilken beräknas under nästa kalenderår komma att inbringa 150 à 200 miljoner kronor. Det är vad vi vid denna riksdag kunna göra för att öka statens inkomster.

Vi ha emellertid medan vi varit samlade redan beslutat mycket stora utgifter. Jag har tillåtit mig göra ett ekonomiskt överslag, och det visar, att vi under denna riksdag beslutat eller komma att besluta nya utgifter enbart för försvarsändamål motsvarande hela nästa års omsättningsskatt. Det betyder, att vi förbrukat omsättningsskatten även för halva nästa budgetår. Några pengar till täckning av förra årets budgetunderskott och till det dagligen växande underskottet på nu löpande budget ha vi icke förmått uppbringa.

Det finns nog ingen här i kammaren som icke är djupt bekymrad över detta, och bekymret delas av hela vårt folk. Man frågar sig helt naturligt, var detta skall sluta, och kravet på sparsamhet växer nu i styrka ute i landet. Medan så sker sitta vi här ganska hjälplösa. Jag tycker, att det är en pinsam och obehaglig belägenhet vi befinna oss i.

Det har hittills icke förekommit mycken opposition i riksdagen mot framlagda förslag om anslag till vår försvarsberedskap. Dessa anslag ha också i huvudsak gällt ändamål, som snabbt ökat den militära beredskapens effektivitet. Jag vill icke påstå, att man alltid fått ut det bästa möjliga av pengarna, men det är ett kapitel, som jag icke här skall syssla med. På senare tid har man emellertid tyckt sig förmärka en tendens hos de militära myndigheterna att se om sitt hus på längre sikt. Och det vore väl ingenting att säga härom, därest vi ägde ekonomiska resurser både för detta och för de väldiga löpande utgifterna, men det ha vi faktiskt icke.

Nu föreslås här en modernisering av flottans varv i Stockholm till en sam-

*Modernise-
ring av Stock-
holms örlogs-
varv m. m.*

Modernisering av Stockholms örlogsvarv m. m. (Forts.)

manlagd kostnad av nära sex miljoner kronor. Jag tillhör icke den avdelning inom utskottet, som förberedande behandlat detta ärende, och jag känner därför icke till frågan i avseende å alla detaljer. Det är av den anledningen jag icke heller kunnat framställa något yrkande om nedprutning av anslaget. Av propositionen och de upplysningar därutöver, som lämnades vid frågans behandling vid utskottsplenium, har jag dock trott mig finna, att det är fråga om ett ganska betydande arbete, vilket ju även kostnadssumman tyder på. Det har sagts, att verkstäderna vid Stockholms örlogsvarv äro mycket dåliga. En utskottsledamot har förklarat, att han icke sett någonting så dåligt i verkstadsväg. Jag tror honom och har även full förståelse för kravet på att de värsta bristerna skola botas. Men nära sex miljoner kronor är för mycket pengar för en verkstadsreparation. Det är ju också mycket annat man tänker göra för dessa pengar. Är nu allt detta verkligen absolut nödvändigt? Är för övrigt tidpunkten för dessa omfattande arbeten den lämpliga? Komma icke de löpande arbetena vid varvet att lida avbräck under ombyggnadstiden? Det är dessa frågor jag ställt, och min blanka reservation är ett uttryck för att jag icke fått besked, som övertygat mig om att här ingenting finnes att spara. Jag har också observerat, att överbefälhavaren över rikets försvarskrafter förklarat, att örlogsvarvet bör flyttas ifrån Stockholm. Det kan naturligtvis icke ske nu, men att detta krav finnes bör ju mana till försiktighet med nya kapitalinvesteringar i det nuvarande varvet.

Jag tar mig friheten vädja till försvarsministern att göra en förnyad undersökning om icke åtminstone någon modifikation i besparingssyfte kan göras i det uppgjorda byggnadsprogrammet.

Häruti instämde herrar *Sandberg* och *Jacobson*.

Herr *Svensson*: Herr talman! Herr Lindberg i Umeå hyste bekymmer för den ekonomiska situation vi befinna oss i och den framtida utvecklingen. Och det är han nog icke ensam om. Men jag undrar, om det är särskilt motiverat att åberopa detta just vid här ifrågavarande punkt. Jag ifrågasätter, huruvida det överhuvud skulle kunna anses vara en klok sparsamhet att gå på avslag beträffande det här äskade anslaget. Det har nu icke herr Lindberg gjort; han inskränker sig till att endast ifrågasätta, om man icke kunde spara något på det ifrågavarande anslaget.

Sedan vi granskat handlingarna i detta ärende och dessutom gjort ett besök på varvet, äro vi av den bestämda uppfattningen, att de föreslagna åtgärderna äro sådana, som icke längre kunna uppskjutas utan snarast måste vidtagas. Och när vi anslå stora belopp till byggande av fartyg av olika dimensioner, är det uppenbart, att det vore dålig ekonomi, om man icke ordnade det så att dessa fartyg kunna underhållas. Det är just för att möjliggöra detta nu föreliggande förslag blivit framlagt.

Herr Lindberg nämnde något om att han icke hade varit med inom den avdelning av utskottet, som behandlat frågan, och att han därför icke kände till alla detaljer. Jag är övertygad om att därest han varit med därvid och varit med vid besöket på varvet, skulle hans tvekan i detta fall försvunnit. Hans realitetssinne skulle då ha sagt honom, att här är det oundgängligen nödvändigt, såsom också framhållits av departementschefen och utskottet, att man omedelbart skrider till handling.

Det är dessa skäl som varit avgörande för utskottet, och jag ber, herr talman, med anledning därav få yrka bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad överläggning biföll kammaren utskottets hemställan i denna punkt.

Punkterna 6:o)—8:o).

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 9.

Föredrogs tredje särskilda utskottets utlåtande, nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 21 juni 1940 (nr 540) om krigsskadeersättning.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 10.

Anmäldes och godkändes tredje särskilda utskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 72, till Konungen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 21 juni 1940 (nr 540) om krigsskadeersättning.

§ 11.

Justerades protokollsutdrag.

§ 12.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Larsson</i> i Mörlanda	under 5 dagar fr. o. m. den 30 nov. och
» <i>Andersson</i> i Södergård	» 3 » » » 3 dec.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 11.47 f. m.

In fidem
Sune Norrman.

Lördagen den 30 november.

Kl. 4 e. m.

§ 1.

Herr statsrådet *Bergquist* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner: nr 73, angående vissa byggnadsarbeten vid försvarsväsendet; och nr 74, angående anslag till förmalningsersättningar.

Dessa propositioner bordlades.

§ 2.

Föredrogs ett från första kammaren överlämnat protokollsutdrag, nr 186, med inbjudan till andra kammaren att förena sig med första kammaren i dess beslut, att andra särskilda utskottet skulle behandla Kungl. Maj:ts proposi-

tioner: nr 73, angående vissa byggnadsarbeten vid försvarsväsendet; och nr 74, angående anslag till förmalningsersättningar, ävensom de ytterligare framställningar, som kunde komma att av Kungl. Maj:t eller i enskilda motioner göras i dessa ämnen eller andra i oskiljaktigt sammanhang därmed stående frågor.

Denna inbjudan blev av andra kammaren antagen.

§ 3.

Till bordläggning anmälde:

andra särskilda utskottets utlåtande, nr 54, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden m. m., jämte i ämnet väckta motioner; samt

tredje särskilda utskottets utlåtanden:

nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om straff för sabotage m. m.; och

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående särskild beredskapsmönstring för år 1941, m. m.

§ 4.

Anmälde och godkändes andra särskilda utskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 73, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel för ytterligare anskaffning av artillerimateriel m. m., för modernisering av Stockholms örlogsvarv och till vissa för flygvapnet avsedda anläggningar.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag.

§ 6.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr Nilsson i Landskrona	under 3 dagar fr. o. m. den	3 dec.,
› Lundberg	› 7 › › ›	› 29 nov.,
fru Alvé	› 7 › › ›	› 2 dec.,
herr Olofsson i Högånäs	› 4 › › ›	› 2 ›
› Hansson i Örebro	› 14 › › ›	› 2 ›
› Andersson i Lindome	› 6 › › ›	› 2 ›
› Meijer	› 3 › › ›	› 2 ›
fru Björck	› 3 › › ›	› 3 › och
herr Näsström	› 3 › › ›	› 2 › .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.5 e. m.

In fidem
Sune Norrman.